

ספר

יסוד היראה

הועתק על גבון מתוך כתב יד על קלף משנת קמ"ב

על ידי

יצחק בן ארי' יוסף רוב.

Dr. S. Baer.

מוכר ספרים מירושלם שמו שפירא הביא לפני בשנת תר"ל כמה כ"י אשר קנה ואסף בארצות המזרח למען אשים עין בקרת על תכנם ועל ערכם ובתוכם היה קובץ כ"י על קלף כתב יפן; בתבנית קווארט וכולל את ס' תקון מדות הנפש לגבירול, ואת ס' יסוד היראה, ואת ס' מעלות המדות לר' יחיאל בר יקותיאל בר בנימין הרופא, ואת ס' מבחר הפנינים לגבירול, ואת ס' סוד הסודות לאריסטו, ואת ס' אגרת עלי הישמעאלי, ואת ס' התפוח לר' אברהם בר חסדאי ואת ס' מליצת הפילוסופים לר' חריוז (הוא ס' מוסרי הפילוסופים). והזכרתי את כלם בסוף מחברתי "התורה על עורות מאדמים" שהוצאתיה בשנת תר"ל. וע"פ מה שנכתב בסוף ס' מעלות המדות כתוב הקובץ ההוא על ידי אברהם בר משה בכרך קנייא ב"ג אדר שנת קמ"ב לפרט האלף הששי. ואני בקראי בעיון בס' יסוד היראה מצאתי נחמד ונעים ומלא דברי מוסר להנהגה ישרה ובלשון צחה, וכולו נחרו באורח שיר כי מקצב כל טוריו יחד וב' תנועות יחד וב' תנועות ויתד ותנועה וכעין מקצב טורי ס' מוסר השכל להאי נאון⁽¹⁾ ונקרא המשקל הפשוט (ובל' ערבי אלרג'ז), אשר נראה מזה גדול כח המחבר בדרגתי המליצה, וע"כ אמרתי טוב לי להעתיקו כולו אחרי כי עד כה לא ראה עוד אור הדפוס וגם יקר מציאותו בכ"י⁽²⁾. והנה המחבר הוא בעצמו קרא לספרו בשם יסוד היראה על אשר כל שער משעריו פתח באומר יְרָא הָאֵל, ובחקרי אחרי שם המחבר מי הוא מצאתי כי חתם את שמו בראש ספרו בחרוז הראשון גם בחרוז החמישי כאשר ציינתי האותיות ההן והוא שמואל לוי. אך מי הוא זה שמואל לוי זה דבר צריך דרישה.

⁽¹⁾ מדי זכרי הספר הזה יש לי להעיר כי בחוצאה שהדפים מחדש תחוקר הגדול שטיינשניידער היו בשנת תר"כ חסר בה בראש החרוז הראשון והוא:

”בְּנֵי עוֹרָה וְהַקִּיצָה וְרוּצָה שְׁמַע מוֹסֵר וְתוֹבַחָה וְעֵצָה”.

ובכ"י שיש בידי מעובן הרו"ה ז"ל ישנו. וראה עהרענזילען לחת' דוקעס דף ח'.

⁽²⁾ לפי רשימות הספרים נמצא הספר בכ"י באוצר ספרי מלכות ענגלאנד בעיר לונדון (British Museum), והח' דוקעס הביא מתוכו טקצת חרוזים לדוגמא במכתב עתי אריענט חלק י"א (נומר 33) גם בעיר אוקספורד (Bodleiana), ראה קאשאלאג של הח' גייבוער נומר (1925) מונח הספר הזה בכ"י, אך ששם כלי נשבר הוא כי חסרים כל השערים מסמן ט"ז ותלאה, ואני מלאתי את החסרון ע"פ כ"י שהיה בידי ותקנתי את כל השעיות והחזרתי הכל על יושר לשונו.

הקטן המעתיק יצחק בן ארי' יוסף דוב.

S. Baer.

ספר יסוד היראה

הלא כתבתי לך שלישים במועצות ודעת לדעת חכמה ומוסר להבין אמרי בינה
ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד.

אֱלֹהִים אֲרַחֲת מוֹסֵר וְחִכְמָה
לְגוֹפּוֹתֶם בְּעוֹדֶם עַל אֲדָמָה
יְהִי לָהֶם לְחַיֵּי הַנְּשֻׁמָה

והנה היא בעיני נפלאתה
ומעין כל יצורים נחבאתה
לכד לירא אלהים נמצאתה

בתורת אל ואכין רעיוני
בני שכל אשר היו לפני
והבל בלעדי יראת ה'

הלא טוב לי להקיץ משנתתי
בראש הרים ושמה תחנותי
ואעמיד על שעריו את דלתתי

ושימו לב ועיניכם פקחו
אשר אקרא ומוסרי לקחו
ישרים עד מאד זכו וצחו

ולמה תהיה לכם למוקש
בצדק הם ואין נפתל ועקש
לריוותם כמו יורה ולקש:

שְׂאֲלוּנִי מִתִּי בִּינָה לְהוֹרוֹת
וְחֻקִּים יִמְצְאוּ בָהֶם תְּחִיָּה
יּוֹם יִקְרְאוּ לַעֲלוֹת מְרוֹמִים

ותמהתי מאד על שאלתם
למען נסגרה גם נעלמה
ולא ידע אנוש ערכה ודרכה

וסבותי אני לדרוש ולתור
ובחנתי בכור מצרף תבונות
וראיתי אשר הכל כאין

ועתה מה אני יושב ודומם
ואבנה בית זבול נשא ונכון
יסוד יראה איסר מוסדותיו

שִׁמְעוּנִי וְהִטּוּ אָזְנוֹכֶם לִי
וְאֵל תִּמְרוּ לְדַבְרֵי פִי וְקוּלִי
וְאוֹכִיחָה וְאֶעֱרַכָה מִשְׁלִים

קחו מוסר ואל תקשו לבבכם
וגפו ודעו כי כל אמרי
והנם נוזלים על הלבבות

א. שער היראה.

לכל הכמה ואין לה סוף ותכלה
ובה תשכח יגונה ועמלה
אנוש שלום ושם טוב ותהלה

ואם עלו בכסא המלוכה
למעוז אם תהי שפל ודכא
והיא מדה לכל מדות נסוכה

ואם הם ממך עזים וקשים
בפחדם יחרד לבם כנשים
להוציא רגלך מפה יקושים

ויראתך אזי תהיה שלמה
ומאפס ומאין כל מאומה
ורקם אותך צורה נעימה

וכלם יהיו אולי ושמא
ועין לך ואיך תהיה כסמא
ואם לו יהיה נמשל ונדמה

במעשיך ולא תחטא לעולם
שפתיך בכל דבר ותשלם
וגם אל תחטום פיך ותאלם

אשר צוה בתורותיו וחקיו
להנחם וחסדי רחמיו קו
וכי תשוב לדבקה עם דבקיו

ירא האל והיא ראשון וראשית
בראשיתה מנוחת הגויה
וגם נמצאת באחריתה לנפש

ירא האל ולא תירא בני איש
הלא יראת ה' תהיה לך
ובה תבטח ואין מי יחרידך

ירא האל יראוך אנשים
וכי תעזו ביראת אל למולם
וכי בטחה ושקט שאננים

ירא מאהבה האל והתם
וזה יאות למען כי יצרך
הביאך לעמוד תמיד לפניו

ירא ופחד בתבן מעשיך
ואל תבטח בעשרך ותעזו
ומי ידע תביוס מחרתו

ירא האל ושיתהו לנגדך
וזכר שם כבודו יהיה על
ואל נא תעצים עין כעור

ירא האל היה חרד לקיים
וכי תחטא חשוב שנג כזדון
והוא יחשוב לך זדון כשנג

ב. שער התפלה והעבודה.

בלב שלם וקו טובו וחסדו
אשר יגמול וברך שם כבודו
הלא הוא אל ואין עוד מלבדו

ובלעדה תהי עובד לזרים
אשר תעמול ותורישי לאחרים
אהוב חסד ומשפטים ישרים

ירא האל ודבקה בו לעבדו
ויעלוז לבך על כל גמוליו
ובלעדו לבל תעשה מאומה

עבודת אל עבוד תהיה לנפשך
ומה יתרון לך על כל עמלך
ומה שואל לך כי אם ליראה

ירא האל והתפלל לפניו
וכי תשאל לפניו שאלתך
ואת פתחי שפתיך שמור אז

ירא אל קדמה פניו בתודה
ונם דגלך בשם קדשו תרימו
והכן כן שפתיך ולבך

ירא האל וכי תערוך לפניו
עצום עינך וידיך אזור נא
התדרוש מלכך בשר כמותך

קבע מקום אשר תעמוד לפניו
ובקש לו לבד די מחסורך
והמותר שמור לך אל תבקש

ערוך סדר תפלתך ואחר
והבין את אשר תוליד בידך
היאות לערוך שיח לפניו

בְעַמְדֶךָ אֵל פָּנֵי מֶלֶךְ מַלְכִים
זכור מי את ומה הם מעשיך
ומי האל אשר תעמוד לפניו

בבקשך פני גבר עמיתך
וספק אם שאלתך בידו
ואך לא תעטה אימה בדרשך

תנה תודה עלי כל מה קדמך
והתבונן עלי הבא לבקש
וזאת היא מערכת התפלה

ותמצא חן ושכל טוב בעיניו
היה ירא והרד מחרונו
יחוננך ויפק לך רצונו

בטרם תעשה לך כל עבודה
ואין על כל דרכיך חרדה
לא אל אחד ולא תמוט למעדה

תפלתך ירא ועמוד במורא
לבבך פן יהי פונה בורה
ותפנה אל מלאכה או סחורה

ולא תשוש ובוא הנה והנה
אשר תחסר בכל רגע ועונה
וְרַחֲמֶךָ ונתן לך חנינה

קרא אליו ודרשת לשכנו
תשורת שי בבואך אל מעונו
אשר מרמה ושקר על ימינו

לבקש מלפניו כל צרכים
האם ישרו ואם המה הפוכים
והוא צופה בסתרי מחשכים

הלא תבוש ותתכסה בלימה
ואם תקדים גמול כמה וכמה
אשר קדם גמלך כל מאומה

גמולות רחמים והחסדים
והתפלל לך על העתידים
והיא עיקר עבודת החסידים

ג. שער התורה והחכמה.

אשר יורו לך דרך ישרה
ומפיהם למוד דעת ותורה
עלי חברת צרור חיים צרורה

ירא האל ירא גם את חכמיו
והתבונן לך צאת אחריהם
ודע כי נפשך היא על ידיהם

ותהיה לך יקרה מפנינים
ונפלו לך חבלים בנעימים
וגם בה תאריך שנים וימים

ובהם תהיה ירך חזקה
ליראת אל ואם נראית רחוקה
וידע סוד עבודת אל וחקקה

אשר מפז ותרשישים יקרים
שאל בהם כמו אורים ותומים
וחרבו על ימינו אין להרים

עדי תהיה בלוח לב כתובה
תהי אורה פרי חדש באֶבֶה
כמו יוסיף חרוש יוסיף תנובה

כמו עלמה יפהפיה ונאה
לבוש שנים ותתיפה במראה
אשר נעם ורחן תהיה נשואה

מדנים סוררה סרה בטעמה
וגם תעד בחליתיה ונזמה
וסוס עריקה וערנתה ערומה

ביראת אל מצאתיה למבצר
מיוסדים יסוד רחב ולא צר
למול אויב ואם יעזו ויפצר

ומגדל רם ואין להם יסודות
כמור גזית למבצר ומצדות
ירקדון בני שְׁעִיר וּשְׁדוֹת

והזהר לעבדה ולשמרה
ותהו נחשב ויהי לזרה
בתתו לו לבד שפה ברורה

ונפשו בחלה תורה וחכמה
לפח יקוש ולא יועיל מאומה
מטר אבק ועפר על אדמה

ירא האל ותורתו קדושה
ועל פיה תִּישַׁר מעשיך
והנה היא לבד אוצר לנפשך

קנה בינה קנה תורה ומצוה
וכי היא המסלה הקרובה
וכמה יעבור איש לא יבונן

קנה תורה קנה קנין ספרים
ואם נולד לך ספק בשכלך
הילך לקרב גבור ויעזו

קנה חכמה ותורה והגה בה
וכי תוסיף בכל יום להגות בה
ואיש יפתח וישדד האדמה

ראו מה נעמה תורה ויראה
אשר תעדה עדי זהב ותלבש
והנה היא מברכת בטעמה

ותורה רבלי יראה כאשת
ועינה קרעה בפוך וכחל
ומה בצע ביפעתה וזיוה

ראו תורה אשר הושת יסודה
ומגדל עזו לתלפיות בנוים
לעולם יעמוד חזק ואמיץ

ותורה מבלי יראה כבית
תמול גבהו ורומו עד שחקים
ומה בצע ויום מחר בתלים

קנה תורה בלמוד והבנה
ולמוד מבלי מעשה כאין
והוא טענת אלהים על ברואו

אשר יחכם להורות לאחרים
תבונתו ושכלו יהיו לו
ותוכחותיו נשיאים רק ורוח

אבותי היא והיתה לי לנחלה
 תהי חכמה שכרך בעמלה
 ואם פשים בקוץ דרדר גדלה

אנוש החי אבל המת נמשה
 ודין חכמה ותורה הקדושה
 כמו לבנו אשר על היקשה

ואל ירע לך אם רב מחירה
 עלי מתן אשר תתן תמורה
 כדי רב הונך כח לעזרה

ואל תאמר אני גדיב וטפסר
 לאיש נדיב ושם נעים ואיש שר
 ולא יעשה פרי גם צללו סר

מצאתיה ובמה נחשב הוא
 הלא מה יש בתוכו יחשבוהו
 ועל פרחו בראש גן יעלוהו

ומוסר חן ולא תעוז בגאווה
 כחברתם אשר נעמה ונאוה
 וסוף תורת אמת שקט ושלוה

וירום לבך על כי קנתה
 אשר חכמה לנפשם לא לדעתה
 למען כי בגאותך כליתה

כעץ שתול לפלגי נהרים
 למרחקים וגם יעשה קצירים
 בשמים ראש נרדים עם כפרים

אשר יצא ויצמה בערבה
 בעודו לח ויונקתו רטובה
 ואיכה יעשה פרות תנובה

מאירה לקרובים גם רחוקים
 לנפשו בעשות מצות וחקים
 בדת ודין פגפג צוף מתוקים

קנה תורה ואל תאמר ירושת
 הגה בה ועסוק בה יום ולילה
 זרע את ארצך וקצור יבולה

ראו על כל ירשת איש ירשה
 והמנחיל לבניו נחלת דת
 תהי גם היא ירשתו לנפשו

קנה תורה קנה דעה לנפשך
 למען כי מאד מקחך רב
 והיא תעמוד לך בעת אשר אין

קנה תורה קנה חכמה ומוסר
 למי יאות היות משכיל ואם לא
 ומה בצע באילן רם ויבש

קנה חכמה ולא תאמר ביד מי
 היחשב כלי חרש בחרשו
 ויש חוח אשר יפרח כשושן

קנה תורה קנה עמה ענוה
 ולא תמצא במדות החמודות
 והן עקב ענוה רב שלומים

התתגאה בתורה או בחכמה
 ותרהב בה עלי ריעים ואחים
 ודע כי אין ירשתה לבנך

ראו חכמה עלי יראה שתולה
 ויונקותיו ישלח וגזעיו
 ופרותיו יבכר לחדשים

וחכמה מבלי יראה כערער
 ואם רבו ענפיו וקציריו
 למחר יבשו שרשי גזעיו

ראו חכמה כשמש בשחקים
 וכן תועיל תנובת איש ושכלו
 זורים ילכו הלוך לאורה

ואל תעש מאומה בלעדה
ואם קדמו אזי תהרד הרדה
פני המושכות סבת פרידה

אשר תעשה פעולך ישרים
עלי חכמתך אם הם יתרים
ואם ישא זכוב משא עירי

ולשואל ענה על שאלתו
ולמה זה תכחד על אמתו
ואין מלקוש ולא יורה בעתו

הלא רב בשתך אם לא ידעתה
אני די לי בנפשי ועצתה
תהי נושא אשר עוד לא נשאתה

לצי אדיר בלב ים ומצולה
לכל רוח קטנה או גדולה
ולא חובל ופורש נם למעלה

חסום פה ופקח עין ואזן
לדבריהם בכף פלס ומאזן
ולא תאמר אני נגיד ורזן

ורק אם היא בעיניהם חשובה
בני נבל והם לא יחפצו בה
ואם יצמח במדבר וערבה

עדי תמצא אנוש תמים בדעיו
לשמעך כל נדיבי עם ושועיו
מקום נטעו ויוסיף על גזעיו

בחכמתם ואם בה מקותם
הלא נעמו בחיים גם במותם
מזונם ימצאו מדי חיותם

ותמצא כל אשר תחפוץ ותבחר
וגדול עשרך נחשב לפחר
ותשוה כל יקר חפץ ומסחר

קנה חכמה ובה תעבוד עבודה
תשיתנה לראש כל מעשיך
כאופני עגלה בחלוף על

דעה אם גדלה חכמתך על
ואיך יתישרו לך מעשיך
התטעון לכך מה לא נשאו

שאל חכמה ותלמד לא למדתו
ואם תדע אמור הנה ידעתי
ומה בצע בעת יעלו נשיאים

שאל חכמה ולמה תהיה בוש
ולא תאמר ובינני לבבי
הכי אם ימענו אותך אחרים

גוית איש בלי חכמה משולה
אשר יגוד וינוע כקנה
ואיך יעמוד ואין תופש במשוט

יטבה את החכמים וחכם אך
ראה ושמע ושימה את לבבך
והטה באשר ימו וטוב לך

למוד חכמה ולמד לאחרים
ולמה זה תלמד לכסילים
התזרע זרעך על הסלעים

רהוף חכמה לעבר ים רחוקים
למען מכנף ארץ יבואו
ויש יונק אשר אם יחלוף את

היאמר לכך מה לחכמים
ומה יתרון עליהם על כסילים
ראה כי גם פראים ביערים

קנה חכמה ולא תחסר מאומה
ובלעדה התקנה כל ואם רב
והחכמה יקרה מפנינים

ד. שער ההכרה.

ירא האל והכיר את גמוליו
ודע כי לא יהא צריך אליהם
וכי תאמר עלי מה זה בראם

פקח עיני לבבך להכיר
ובמה באנוש עין פקוחה
ויש עין עצומה תחזה כל

אנוש משכיל להכיר את מקומו
הכי ישקוט וימצא אחרית טוב
ואם יש על ימינו או שמאלו

ומה בצע בהכיר האנוש אם
הימלט אנוש בין הסלעים
ואם אין בו להכיר טוב ושומר

אנוש רוצה להכריח טבעיו
פרעהו ואל נא תעבר בו
כיוצא ממסלה הישרה

היה משכיל זמן הבא להכיר
ותשיג את אשר לא בא לידך
כאיש צד צפרים עפות בצפור

והכר בדברים עד אשר לא
ומה בצע בהכר אחרי כי
התשוב עוד ותשור לחוות עין

אשר יראה ויכיר באחרים
ולא יכיר בעצמו את אשר בו
הלא טוב עוצמו עיניו ויקל

אשר גומל לבריותיו וטובו
אבל צרכי יצוריו נמצאים בו
להודיעם גבורת עוז רהבו

אשר תראה בעיני הגֵויה
ויביטו ולא יראו רֵאיה
וגם מה יש במסתר לה גלויה

וכל מעשיו כפי יראה בעצמו
בעולמו כדי לכתו לתמו
כבר נמג ופג ריחו וטעמו

לפיהו לא יישר את פעליו
ומבשולים ואם הוא קל ברנליו
פתאים ישמרהו על מסליו

להכיר באשר אין בו זיותר
קְטָה מנהו ומעליו תנתר
ותת דרך בחלמיש יחתר

בשעבר וכן את אחריתו
כמה שבא לידך ועברתו
אשר צד מתמול שלשום ברשתו

עשיתם אם במעש או במבטא
כבר נעשה ומה תועיל הרמה
אנוש אחר תנוקר בעלטה

ואם נמצא פתיל שער בעינם
עלי מה נפקחו עיניו ואינם
בעל זרים אשר נושא להנם

ה. שער הבשת והעזות.

בטרם תחטא תיטב ותישר
תהי ירא ועד עולם תאשר
ובה נחשב אנוש צדיק וישר

ירא האל ותתפיש בעצמך
וכי תעטה לבוש בשת ומסוה
והיא תהיה לְכַפּוֹת מום אנשים

במעשיך ותמצא כוז וחרפה
עלי כל ארחותיך למצפה
ולא תבוש בערְוֹתְךָ השופה

ואם תהיה בעיני כל מְגָנָה
לשמצה בך באויב ומקְנָא
אשר נבל ועוז פניו ישנה

היות שואל במה שלא ידעתו
הלא יורו לך דין לאמתו
ותאמר לא שמעתיו או שכחת

ויראת לך מאף חרוניו
במעשיך תהי נקל בעיניו
אשר כל סתרך גלוי לפניו

הטוב לך אם יבישוך אחרים
הלא טוב תעמיד עיני לבבך
ולמה תעצים עין בעור

התשית מצחך עז כנחושה
ותוליך את קלונך במצחך
ולא תרגיש להתבושש למען

ולא תבוש בלכתך את חכמים
וגם אם הם צעיריך לימים
ומה רב בשתך אם ישאלוך

ירא האל ותבוש מלפניו
ואיכה תהיה בוש מאנוש פן
ולא תבוש לך מהאלהים

ו. שער הנאווה והענוה.

ויראתך תהי תמה ונאווה
ואם יגבה ויתנשא בנאווה
אשר בא בם ולא ישוב ושוה

מקור דמים בזכרו את מבוואו
עמלו בם הלא לבו יגיעו
וגם אם יעלה לרום בשיאו

חמת גבר אשר תעלה לשוטטו
ושם כטל עלי עשב רצונו
רתיהת סיד ואם עלה עשנו

היום לובש חליפות עוז ונאווה
למען רב בך גאון ונאווה
עלי עפר והיית לראווה

וכתר גאווה עם שם תהלה
לבוש גאות ורק לו הגדלה
והוא מרים שפלים למלוכה

ירא האל בצדק וענוה
ואם ישיאך לרום לבבך
זכור אליו מסלות תולדותיו

היתגאה אנוש עבר במעבר
וכי יפקוד ימי חייו ויזכור
ויום קצו יהי רמה יצועו

דעה כי הענוה נצחה את
והיא תשיב חרון מלך ואפו
הלא קט נוזלים קרים ישיבון

התתגאה ואם ירום לבבך
ותתפאר בסכלות גאותך
זכור יום שְׁכַבְךָ ערום ועריה

התרים ראשך לשא עמרת
ודע האל אשר לבש לבדו
והוא משפיל עלי דקה גבוהים

מצודת עוז ושן סלע וצורים
יהי שבתך בראש מעלות לזרים
ובו יפֿשחו מלך ושרים

ברום המעלות על גאותו
ואיכה יסבלו סכלות שמותו
בלי רעים ויעמה על שפתו

בעוז לבו אשר רם להנפה
ברום ראשו וקומתו זקופה
בעפר או לבנה לא שרופה

בעין זרים ואין תקוה לשנאך
ושפלות בעבורה לא תבואך
ואל חץ וחנית היא תחטיאך

ואם רבו ועצמו לוחמך
תהי נכנע ביד מתקוממך
ולא תמוט לעולם פעמך

דעה כי בענוה תעמוד על
וכי ישב בך הלב בשפל
ראה שמן אשר רך יעלה על

היחכם איש אשר יראה לבבו
ולא יסכול לבב אישים סכלים
הלא ישב לבדו כמצורע

הימלט אנוש גאה בנבחה
ואם משקוף מבוא ביתו לשבר
היעמוד עיר ומגדל רם בניתו

היה שפל בעיניך ותרומ
וגדופת אנוש שא בענוה
ותכוף ראש למול אבני קלעים

דעה כי הענוה מעֿזֿך
והקנע בנפשך ולמה
ובעדה קרנך תרום בכבוד

ז. שער הסבל.

אשר ישפוט בך דינו בתמים
הלא מתקו לנפשך כנעימים
אנוש אם לא בשקוים עצומים

ואל נא תענם עתק ועזות
בארך אף ולא יעלה רגזות
ודע כי ממך לך נתנה זאת

ועמך יאריך אפו ברחמיו
ולא יתן בך עז ממרומו
ואם ישבור גרמיו ועצמיו

ותלבש מגאון עוום חרדה
לבל תקל והיית לנידה
ולא תמיש כמו אבן כבדה

ירא האל וסבלה את שפטיו
ואם טעמם מרורים לגויה
התתרפא לעולם מחלת לב

ירא וסבול גזרת אל ודינו
ויסכול ממך את מעשיך
והתפלל נשוא אם לא נשאתו

סבול אישים ויסבלך אלהים
וכי תסבול אנשים יסבלוך
היה כחמור אשר רובץ במשא

התסבול את גדולך בפחדם
הלא תסבול צעיריך ותפחד
התמיש את יתידתך כמוץ הרך

ואם תענה כסיל תשמע דברים
 במרם ישמעו אותם אחרים
 כך שמץ ומומים הסתורים
 כך כח ולא עוז להסירו
 כמו האל אשר נמצא בעזרו
 ובו מרפה לכל מחלת בשרו

סבול דברותחסום [פה] ותחריש
 וטוב לך תסכלם אתה לבדך
 ותגרום על דבריך לגלות
 הלא טוב תהיה סובל אשר אין
 ומי יסיר יגונות עצבון איש
 תנחם בו לכל אבל ותוגה

ה. שער הצניעות.

והצנע לך לכת לפניו
 ולא תירא קהל עם והמוניו
 ודע האל ישורך ממעונו

ירא האל בגלוי גם בסתר
 וגלויך עשה דרך צניעות
 וסתרך תעשה אותו בגלוי

למען הנך חפץ לדעתה
 אשר תיטב לך עד אחריתה
 ותתפאר עלי חן מעלתה

התשאל נא עלי מדת צניעות
 להדריך את סתריך בדרך
 ואם ימצאך איש בה תכבד

פעליך אשר לא ידעו בם
 ותירא פן יקילוך בלבם
 אשר מבין סתריך וחובם

התסתיר מבני אדם ותעלים
 והנך בוש ונכלם מפניהם
 הלא תבוש ותירא מאלהים

והצנע ואיש למה יבינם
 הלא תוכל לגלות את צפונם
 וכח אין כך אחר לטמנם

ירא ועשה פעליך בסתר
 ואם תמצא בגלויים הנאה
 ולמה תעשה אותם בגלוי

לשלות גוף ורוב שלום לנפש
 ביד נבל ובה יצא לחפש
 ואם יטבע בעב טיט או ברפש

ראה מה יקרה מדת צניעות
 ובה נמלט חכם לבב בנפלו
 פרי רמון ופלחו היטבנה

באין דפי בלא מומים אחרים
 ואנשי שם וכל רוזנים ושרים
 עשות כל מעשיהם בסתרים

ודע כי הצניעות מעלת חן
 ובה יתפארו כל הנדיבים
 אשר לא מצאו ידם וחכמו

לשושנה בגן חוחים כלואה
 היקרב קוץ וחוח להניאה
 נשכוח וסר מר הוד ומראה

שאל רודף כבוד עם והמוניו
 בעוד פרחת ועליה צנועים
 ויום תגל להתפאר בגיפיה

אשר לא ידעו זרים כבודם
עלילותם ותחשוף את יסודם
ושכל טוב בעיני אל ואדם

לכה תצנע ותסתיר מעשיך
ומדוע תהי שואל לדעה
היה תמים ותמצא חן וחסד

ט. שער יצר העֲרָוּה.

ואל תט לכך מארחותיו
להדיח בחלק ניב שפתיו
ולא תדע בנוע מעגלותיו

ואל תתאו למימי המצולה
ואל תשגה בחן זרה ומכלה
עצביך בבית נכרי בכסלה

למען היא ביפעתה יפהפה
ותחשוב כי באהבתה תרופה
ותמצא אחרית קלון וחרפה

ורקמה שש וארגמן לבושה
אשר נשחת ונמלא מיט ורפשה
ותוכה צחנת צואה באושה

במרם תחשוף ערוֹתֶיךָ בו
ולמה זה לבשתך תאהבו
בטפת ריר זכוב מות וזובו

במו פיה וכי המה פתיחות
אשר לא ידעו דרך נכוחות
ופחיה ואין להם מנוחות

כשה יובל אלי טבח ויוכא
יהי נמלט וחוטאים נלכדו בה
בַּדְּקִיָּה ותשגה אהבתה

לנפשך מחבוק אשת כסילות
ולא תשק שפתיה במכללות
ועקב רב לך קלון וזילות

ירא האל יִצְרָךְ לוֹ לעבדו
ואם ישיאך רע יִצְרָךְ בו
אטום און ולא תשמע בקולו

שתה מבורך מים ונוזלים
ואת אשת נעורֶיךָ שמה בה
ואל תתן דרכיך לזרים

התתפתה ביפי בעלת חן
ותצהל בעדה כסום מיוון
תנה לכך להבין אחריתה

התביט אל יפי מראָה ונויה
ולא תביט עלי מעין מקורה
כלי חרש מצפה פז בגבו

חשוף שת יצרך הרע ושוליו
וסור אחר ראותך את קלונו
התבאיש שִׁמְנֶךָ רַקַּח מִרְקַח

ראה זרה אמרים החליקה
להדיח פתאים וחסר לב
ופתאום נלכדה רגלם ברשתה

ופתי יהלוך אל אחריה
ואיש צדיק וטוב לפני אלהים
בוזגתך דִּבְק לִבְנֵי וְתִשְׁמַח

ראה מה טוב לחבק חֶק לְבִנְיָא
וטוב תִּשְׁק שִׁפְתֵי נַחֵשׁ וְעַקְרֵב
הינעם כי תמלא תאֲנִתְךָ

ראה ובחר לך מן האמונות
ואל ידיחך ממון והונות
פרי עין יעשה ויבול רננות

ואהבתה תהי אתך צפונה
לבל ינוד לבבך אן ואנה
ואז תשלם בכל רגע ועונה

אשר מהאלהים לך יעודה
בכל שמחה וכל חשק וחמדה
אשר טוב מלחבק הפרידה

בהתחבר לך אשת נעורים
ואל ישיאך יפי סְכֵּלָה
למען כי לפי שרש וגזע

אהוב רעיתך אהבת אמונים
ואם תדחה שמאל ימין תקרב
והתמד לה באימה הנקלה

שמח ועלז בְּאַיִלַת אהבים
והוא תשמח בך לעד ותגל
ודע כי לחבוק עתים ויש עת

י. שער התאוה.

והרף מעשות את כל רצונך
רצון חפצו בנפשך או בהונך
לחפצו יעצים כחך ואונך

שני רעים אשר ירַעְעוּ בך
אשר יתנכלו בך העציבך
בלי עין בעצי יער ובסבך

לבבך פַּעֲרָה פִּיה בלי חק
סטה מעל דרכיה ותרחק
ואחר תהיה לבוז ולשחוק

כמו רקב ועש פּוֹסֵם בגדים
כבר נמצא בידך מחמדים
אשר בך נמצאו ממך פּרוּדִים

במלחמה כבדה ועצומה
ונגדה החזק מגן וצנה
ומלחמה תהי לך עם שלומה

מצוא חכמה ויאמר כי מצאה
חמודותיו אשר מצא הניאה
בתוך מחתה אשר מים מלאה

ירא האל ותעש את רצונו
ותמצא את רצונך בעשוקך
ודע מה טוב לך תעוז ותגבר

שָׁמַר לְךָ פֶּן יפתוך בחלקם
ראות עין ותאות לב שניהם
היבוא לחתוך גרזן וכשיל

שמע אלי ולא תשמע לתאות
וכי תאבה להימין או להשמאל
לתפארת יהי לך בתחלה

ראה כי תאותך נוססה בך
וכי תחשוב להשיג בה אשר לא
הלא חכמת תבונתך ושכלך

שמור מתאוה הלוחמה בך
לְחוּם עֵמָה ולא תחפוץ שלומה
למען כי במלחמתה שלומך

אנוש יחרץ בהשג תאותיו
ולא ישכיל וידע כי בחרץ
כנער המבקש אש ויחתה

אשר תמשול בכך עד השברים
ראה איך תהיה מושל בזרים
בחרותה כבת מלך ושרים

אשר היא תעזוב אותך ותרנע
ולא תקנה לך עמל ויגע
חלי יצרך ואם נושן כנגע

ונס ממך יגונים ואנחה
בגורל חלקך ומצא מנוחה
עזבתו כאשר תוסיף בשמחה

בחדרי לבך על כל גדותיו
ולהבה מלהטת שדותיו
בתוך לבך יכפה להבותיו

ביראת האלהים נעבדה
עבותות מוסרותיה ואגדה
נרתוקות ממיל ברזל בידה

משול על תאוות לבך במרם
ואם לא תהיה מושל ברוחך
ולמה תעביד נפשך בעודה

עזוב את תאנתך במרם
ולא תחמוד אשר אינו בחלקך
וקום קח לך צרי חכמה לרפאות

עלוז ושמה במה שיש בחלקך
והתיאש במה שלא מצאתו
הלא תוסיף בעצבון למחר

ראה אם קדחה אש תאותך
ותבער בכך כאש תבער ביער
ענן יאוש אשר יזל מלליו

קחה מוסר ושית את תאותך
והשמר לך אל נא תנתק
ואיך תירא נזקיה לעולם

יא. שער ההסתפקות.

שמי רצון ויריק לך ברכה
ואם רב אם מעט נמצא בידכה
ומחסורך כאיש מגן לתמכה

ולא תיגע להרבות מאננים
וכי תמעט הכי תנעם בחיים
ואם המה במעומם נקיים

ושבע נפשך אך לא ביתרון
בעצבון ותחר חיד וגרון
ולא תתן תבואתך לחסרון

כמו גשם אשר תוליד אדמה
ויפריחם ויגביהם בקומה
יהי נרקב ולא יועיל מאומה

ירא האל אשר יפתח ארבות
והסתפק לך באשר הכינך
ותטעון רישך בא כמהלך

מצא ספקך במה שיש בידך
וכי תשמח בחלקך כאשר הוא
וקבל האלהים מעשיך

אכול את לחמך די מחיתך
ומה תועיל במותר כי תקיאו
ומלא שקך תוכל לקשרו

ודע פי מאכל יוליד גנה
ירנה גם ידשן העצמים
הלא ברבות גשמים זרעך כם

ולא תאכל עדי תוסיף לְשַׁבְעָה
ותועלת ובמותר זְנוּעָה
ואם רב מלחך מה היא לְגַמְעָה

אַרְחַ וּתְהִי לַעַת אֲכַלְךָ נְכוּנָה
תִּבְקַשְׁנָה לְרַעְבוֹנְךָ וְאִינָה
וּמָה יוֹעִיל בְּלֹא עֵתוֹ עֲנֵנָה

וְאֵל תִּתְּאוּ לְשַׁלְּחַן הַמַּלְכִּים
תְּהִי מוֹצֵא לַעֲתִים הַצְּרִיכִים
לִבְקֶשׁ רַב וּתְתַהַלֵּךְ חֲשׂוּכִים

וְדִי לְךָ בְּאִשֶׁר הִבִּין לְצִידוֹ
בְּבֵית נְדִיב וּמוֹב עֵין לְבָדוֹ
בְּזִבְחֵי רִיב וְאִם יִשְׁמֵן לְשָׂדוֹ

וְיִשִּׁים אֶת חֶקֶף אָכּוֹל וְהוֹתֵר
בְּנֹאסֵר לְךָ וּתְמַצֵּא דֵי בְּהֵמָר
אֲכִילַתְךָ וְאִם נַעֲמָה בְּיוֹתֵר

וְאִם רַב אֶתְךָ עֲסִים וְיִין
בְּטוֹב טַעַם וּמְרֵאָה צַח לְעֵין
לְרִוּוֹת צַמְאֵךְ בְּמוֹ וְאִין

כְּדֵי אֲכַלְךָ וְהֵם לֹא יִמְשְׁלוּ בְךָ
בְּעַל כְּרַחֵךְ וּיַחֲשׂוּף סוּד לְבַבְךָ
בְּקַמִּיךָ וְאִם טַמּוֹן בְּחֶפְךָ

מֵאוּמָה עַד תִּבְרַךְ אֵל יִצְרָךְ
וְעֶרְךָ פֶּלַל לְצַרְכֵי מַחֲסוֹרְךָ
לְבֶרֶךְ אֶת שְׁמוֹ בְּרוּךְ מְבֹרָךְ

וְעֲלוּ תִהְיֶה יָדְךָ פְּתוּחָה
בְּצֵל קוֹרְתְךָ הַשְׁקֵט וּבִטְחָה
וְאִם רַב הִסְתִּיו תְּמַצֵּא מְנוּחָה

לְכַבּוֹד כֹּאֲשֶׁר תִּשְׁיֵג וּתְמַצֵּא
וְלֹא תַעֲטַ בְּאַרְגָּמָן וּשְׂבֻצָה
וְיִהְיֶה לְךָ לְכַבּוֹד לֹא לְשִׁמְצָה

אֲכֹל דֵּי חֶקֶךְ לֶחֶם וּמִים
וּתְמַצֵּא בְּמַעַט לְגוֹף הַנָּאָה
מְלַח תִּבְשִׁילְךָ יִנַּעַם בְּטַעְמוֹ

אֲרוּחַת עֵשְׂבוֹת הַרִים וְיִרְק
וּמָה תְּמַצֵּא בְּשֶׁה בְּרִיא הַנָּאָה
מִמֶּר גִּשְׁם בַּעֲתוֹ בּוֹ בְּרַכָּה

אֲכֹל מֵאֲכַל אִשֶׁר תְּמַצֵּא בְּהַתְּמַד
וּמָה תִּיגַע לְבַקֵּשׁ אֶת אִשֶׁר לֹא
וְאִיךְ תַּעֲזוֹב הַנָּאָה הַמְּצוּיָה

אֲכֹל וּשְׂבַע בְּבֵית רֵיעַ וְעַמִּית
וְדַע מָה טוֹב בְּשִׁלוּהַ פֶּת חֲרֻבָה
וְעַם כִּילִי וְרַע עֵין הַתּוֹעִיל

אֲכֹל מֵאֲכַל אִשֶׁר תִּשְׁיֵג וְלֹא כָל
וְהַשְׁמֵר וּנְפִשְׁךָ אֶל תִּשְׁקֵן
הַתְּגַעַל נְפִשְׁךָ בְּצַחֵי לְצַחֵן

מִזוּג אֶת סַבְאֵךְ וּמְהוּל בְּמִים
וְלֹא תֹאמֵר הֲלֹא נַעִים לְשׁוֹתֵי
וְאוּלֵי מִחֲרַת כִּמָּה תִּבְקַשׁ

וּטוֹב תִּמְשׁוּל עָלֶי לְחַמֵּךְ וְיִינֵךְ
וְדַע כִּי יִינֵךְ הַרְבֵּה יִגְלָה
וְיַפְרַע מוֹמֵךְ נִמְצֵא לְשִׁמְצָה

חֲסוּם פִּיךָ וְלֹא תֹאכַל וּתִשְׁתַּה
אִשֶׁר הִבִּין לְךָ טֶרֶם בְּרֹאךְ
וְאַחַר יִשְׂבַּעְךָ יֹאוֹת לְךָ עוֹד

קִבַּע בֵּית תַּחֲנוּתְךָ בֵּית אֲבָנִים
וְכִי תִשָּׁב בַּעַת קִיץ וְחֶרֶף
הֲלֹא צַפּוֹר דְּרוֹר תִּשְׁכּוֹן בְּקִנָּה

עֵטָה וּלְבִשׁ חֲלִיפוֹת מַחֲלָצוֹת
וְלֹא תִלְךָ לְךָ עֶרוֹם וְעֵרִיָה
וְהִכֵּן חֶקֶךְ הַכֵּל כְּרֵאוּי

והסדר את יציאתך בחקקה
 ופת שלחנך נמצאת בספקה
 ולא תרגיל אכול שמן ומתקה

עשה את כל פעליך במשפט
 היות תמיד בגדיך לבנים
 ואל תתוף במכלול פז ורקמה

יב. שער החריצות.

יהיכך ולא תבטח בהונך
 ורב עמל לנפש על ממונך
 ויום בך יעבור רוח ואינך

ומה תיגע ותתיגע במותר
 לחלק לך ומה תבוא במחתר
 והמותר לזר נשאר ונותר

וגם כאשר בצדק לא קניתו
 לזרים תתנו כאשר לקחתו
 אשר דגר ולא חלבו בלדתו

לקבץ הון ולעשות סגלה
 ועליו תאות לבו משולה
 אשר יוסיף בצמאתו נקלה

ותתמה על אשר גאו בהונם
 גאון עזם בשלותם ואונם
 ורוח עברה כמו ואינם

יךמה בעדם למצוא נעימות
 לראשי עם ולא יבין מזמות
 יגל בשתו ולו יסג כלימות

ומה תחכם לכבד את בגדיו
 ולא תבוש לכבד את יתידיו
 והשלך חוץ קליפתו ומדיו

ואם רבו ועצמו אוצרותם
 ושם הטוב לזכרון במותם
 בבוא קצם כמו זכרון בהמתם

ירא האל והשלך על יי
 ולמה תחרץ לקנות יגיעה
 זכור יום תעזוב אותו ואם רב

קנה די חקך הון לך בצדק
 ומה זה תחרץ עליו ואינו
 הלא בו חלקך רק היגיעה

התבטח כאשר הון עשרך רב
 הלא תזכור לך יום אחריתך
 והנך בעמלך כקורא

אנוש הרוץ אשר ייגע ויטרח
 ולא ישבע ואם גדל והעשיר
 כמו צמא אשר ישתה מלוחים

התראה הכסילים יעלו רום
 ואולי לבך יקניאך על
 פקה עין ראה עבי עננים

כסיל עוטה מעילים או רקמות
 וגם יעזו בהנותו ויתא
 והוא כטום בגונו נוצת כנפיו

חכם משכיל ותוקיר איש בדעתו
 בעוד לילה הלא היש יפשטמו
 בחר מהאגוז מה יש בתוכו

ראה יתרון חכמים על כסילים
 חכמים ינחלו כבוד בעודם
 וזכרון הכסילים עם כבודם

אויל ירגז ואין נחת ושחק
וקול בוז הכסיל נשמע למרחק
וְיִתְצַב בַּצֹּר לְעַד וַיּוֹחַק

נכונותי בהכמתי ושכלי
וכל חמדה בעוז כחי וחילי
וחכמתי בכיסי עמדה לי

עדי תמצא לך מוסר וחכמה
אשר תחפוץ ולא תחסר מאומה
ואי חמדה כחמדת בין מזמה

וארגמן וכל מיני צבעים
ולו משתחיים שרים וכורעים
בסוד עדה והוא לבוש קרועים

ויסור כל כבודו עם כסותו
היסור שם חמור מנהו לעתו
ולא יסור כבודו עוד היותו

שמנים לחמו לחם חמודות
בידו יום ביום משנה סעודות
בחכמתו בלי לחם וצידות

בשְׁלֹתֶם וישתו יין המסים
ולא שבעו ורעבו אבוסים
באין לחם חמודות ועסיסים

ושפמו משפמי צדק ויושר
ועשר רב והון עתק לפשר
ולא יוכל קנות חכמה בעשר

וצרכי מחסורך תמצאה בו
ומה תיגע באלף או ברבז
וקן אל רחמי האל וטובו

ראו חכם אשר נשפט בריב את
והנה מְדַבְּרֵי חֵכֶם בנחת
ומי יתן ויכתב בספר

אויל ענה לפי עזות שטותו
והרביתי לקבץ הון סגלה
ואשיג תאות לבי בעשרי

נאום חכם שמע תורה ומצוה
ובה תמצא למלאות תאוותך
ואיה עוז אשר ייקר כחכמה

אויל ילבש תכלת חור וכרפס
מלכים יחזו אותו יקומן
הלא יבוש חכם לבב בשבתו

כסיל ישא כבודו על בגדיו
ואם הוא כחמור נושא חמודות
והחכם יכבד הוא בגדיו

אויל יטעום במטעמים ומשתה
ונכון כל אשר יתאו לעתו
הישביע חכם לב רעבונו

אוילים לחמו לחם ברשע
וכשואול פערו פיהם בלי חק
והחכמה בעליה תחיה

ראו כל יושבי חלד ושמעו
ברוב חכמה ישרה מפנינים
הלא יקנה אנוש עשר בחכמה

קנה ממון בצדק ואמונה
וְדַיִק בַּחֵק בִּיתְךָ וְחֻקְךָ
ובמותר תנה חלק לנפשך

יג. שער מעלת השתיקה והדבור.

ירא האל בלב תמים וכלכל
והסר ממך כל עקשות פה
ולמה תהיה מפליג וחולק
ירא האל ושים מהסום לפיך
ואל תחשוב להשיג את שבחו
ותמיד תהיה ירא ויגור

דבריד במשפט בן ושכל
ולב חורש עלי און ונכל
בכל דבר כאיש לשון ורוכל
ונא אל תענה עתק לפניו
במהללך ותמצא חן בעיניו
וחרד משאתו וחרוניו

חסום פיך וסגרה את פתחיו
וחזק את בריחיהם לנפשך
אשר לא יהיה נקל לפתחם

בצור ברזל עלי דלתות נחשה
בכף מנעול מאד עזה וקשה
בגף צפור ברוחה החלושה

ודע כי בשלשה אין יכלת
בתולה אחרי כי נבעלה
וחצי הקשתות אם ישוכן

להנחם ולא תועיל חרטה
ואבן מן ידי קלע שמוטה
וכהנה דבר גבר במבטא

פתח שערי לבך בטרם
והתבונן אליהם מה יבואך
למען כי ביד לשון עצורים

אשר תפתח לדבר שערי פה
ומראש אחרית דבר תצפה
כלי מות והחיים ומרפא

משול על מדברי פיך והמה
ואחר תחריש תוכל לדבר
ומה נעים וטוב דבר בעתו

בך לא ימשלו תעוז ותגבר
ולא תוכל להשיב מה ידבר
כמו יורה ומלקוש יעטיף בר

בשבתך את חכמים וזקנים
והט אזן לדבריהם וטוב לך
ודע כי חלקך נמצא באזןך

שבה דומם ולא תרבה דברים
בחדרי לבך אם הם עצורים
ובלשונך יהי חלק לזרים

יד. שער העצה והסוד.

ירא האל והתאמץ לעבדו
ושית אנשי עצתך וסודך
כאמור סוד יי ליראיו

ויסוד מועצותיך כבודו
ירא האל ואיש שכל לבדו
להודיעם עצת שכל וסודו

ומאלף קחה אחד ובהור
 ואם שכלך בשכלו זך וצחור
 והוא יראה בך פנים ואחור
 אשר סגר במנעולך לבבו
 לבל תמוט ותנוע בעבו
 תהי בונה וסד בסיד סביבו
 אשר ישית לבבו לך כקבר
 ולמה תאשים ריע וחבר
 צרור נקוב ואם כתות בשבר
 היות קץ מועצותיך תשועה
 בסודיך ואל תתחר לרעה
 ולרכסים תשו מישור ובקעה
 לאשה סודך אם היא כנפשך
 תגלהו ושב דמך בראשך
 שפתה נשמעו מצור לששך
 דעה נא כי לאדון לך קניתו
 כאיש הפשי ונלכדת ברשתו
 במדבר אין בך כח לקחתו
 בסוד רזם שמור לך אל תגלה
 באולתך השוף סוד רז ונפלא
 ולא תוציא אסיר מבית כלא
 לך עצה היותו מאמין בך
 בישראל וזה חסדך וטובך
 המאל תעמיק סתרי לבבך
 ולמה תאשים אישים ישרים
 וכפים יענה מה בחדרים
 והבט אל סביבך בשחרים

קחה את רעך אל סוד עצתך
 וסורה מעצתך אל עצתו
 הכי תראה בך את מלפנים
 בחר מהאנשים איש אמונים
 ומסגרת בריחך על שפתו
 הלא טרם אשר תאצור יבולך
 ראה טרם תגל סודך לגבר
 ואם אין יהי קברו לבבך
 למי תזעף בשומך שמנך אל
 ואם תחפוץ פעולך לכונן
 שמור מתאותך פן תביאה
 למען היא תשכל את עצתך
 שמור פתחי לבבך מלגלות
 למען כי ביום יזעף לבבה
 ואם קט יעלוז לבה מצילות
 בגולתך לאיש סודך לגלות
 ועבד הנך אחר היותך
 שמר לך פן תשלה את דרוךך
 ראה נא אם הביאוך אחרים
 ולמה תהשוף ערות לבבך
 וטוב אם פתך תאכל תקיאו
 ראה אם רעך נועץ ושואל
 יעץ אותו בישר ואמונה
 ולמה תחליק לשון ואין לב
 מקום סודך קבע תחת אָוירים
 ודע כי יזעקו מקור אבנים
 והשפל קול עצתך בערבים

טו. שער הכבוד והשררה.

אשר הכל בראו אל כבודו
והשפל בעיניך לנגדו
יהי נכבד וישא הוד כנגדו

להשיגך ונוס כי תרדפך
בנוסה עד אשר היא תתקפך
בנוסה עם עקבה תהדפך

ולמה תהיה נכבד ברום לב
ובו ישוב לאולת כבלב
ואם נבזה בעיניו הוא ועלב

לשם כבוד כשמות הגדולים
ויתעופף ויטום על זבולים
וחכמתו והיא חכמת אוילים

והכבוד אשר יעלו לחלקך
אשר כל מצאה ירך בחוקך
תהי סבת נפילה להזיקך

ובשנים יהו שפתי חלקות
וממשלת בידים חזקות
ואחר כן יהו אליו לפוקות

לך יתן והוא כבוד אמתי
שפלה כי תנהלנה לאטי
והלך לו כאיש הלך ועתי

וממך לא יהו נפרד בתמו
בעיני האנוש יבלה ביומו
וישך ידך ופג ריחו וטעמו

ומבמודם תהי נכבד לעולם
ומתי תעמול במ בעמלם
אשר תגמול לגומליך גמולם

ירא האל והתאמץ לעבדו
והקל על כבודו את כבודך
ודע כי המכבד את אדוניו

ברח מהשררה אך ברדפה
למען כי מרוצתה נקלה
ואם תרדוף ותרוץ אחריה

היה נכבד במעשים הנעימים
ודע כי רום לכבות הוא קלונם
וְיִשִּׁיתוּ שְׁפַל רוּחַ לְרֹאשׁ עִם

אשר יגאה בחכמתו וישמה
ומגדל לבבו יעלה רום
פרעהו ואל תתאו לשכלו

הירום לבך על השררה
ודמית עלי גדל לבבך
דעה נא כי לפי רום מעלתך

שלשה הם מכבדים באדם
כמו נכבד לעשר או שררה
הלא יפנה כבודם עם פנותם

ירש כבוד שלישי מן אלהים
קניתו בעבודת אל ונפש
ויום יגבה לבבך בו וחלף

ירש וכבודו ילדתו צניעות
וכי תאיץ להראות בית נכאתו
כיון הטוב בשקמו על שמרו

ירא האל וכבד יולדיך
ובין זכור יגיעם יגעו בך
ובעל הגמול הוא יגמול לך

התשכח את שְׁדֵי מִינְקֶתְךָ אִם
וּמִי יָדַע הַתִּירֵשׁ אֶת זֶהֱבִם
וַיּוֹם זָקְנָה תְבוּאָךְ הֲלֹא אֶת
הוּוּ זְהוּר לְכַבֵּד כָּל בְּנֵי אִישׁ
וְכִי תִקַּל בְּעֵינֶיךָ תְּהִי רֵם
וּלְפָנַי מִלֶּכֶךְ הַקָּל כְּבוֹדְךָ

כָּבֵד זָקְנָה וְתִלְעַג אֶב בְּשִׁיבָה
וְאוֹלֵי יִירָשׁוּ אוֹתְךָ בְּמִבְּרָה
גְּמוּלְךָ תִּמְצָאָה בִּזְהָ וּבְכָבֵד
וּמֵהֶם תְּהִיָּה יִקָּר וּנְכַבֵּד
בְּעֵינֵיהֶם וּזְבֵד טוֹב תִּזְבֵּד
וְאוֹלֵי תְּהִיָּה נִכְנַע וְנַעֲבֵד

י. שַׁעַר הַמִּתּוֹן וְהַמְהִירוֹת.

יִרְאֵה הָאֵל וְקוּה אֶת חֲסָדָיו
וְתוֹחַלֵת מִמְשַׁכָּה בִּיד אִישׁ
לְמַעַן כִּי בִידוֹ לְהַבִּיאָה

יִרְאֵה וְעֵשֶׂה בַּמִּתּוֹן מַעֲשֵׂיךָ
הַיְּנֻקֵּשׁ אֲנוּשׁ יִכִּין צַעֲדָיו
וְאִישׁ יִרְצַע תִּנּוּךְ אֲזוֹנוֹ בַּחֲפִזוֹ

בַּמִּתּוֹן תַּעֲשֶׂה מַה לֹּא עֲשִׂיתוּ
וְאִם תֵּאֵיץ לְהַחֲלִל כָּל מְאוּמָה
וְשִׁדְד וְחָרוּשׁ תִּלְמִי לְבַבְךָ

רֵאָה כִּי יֵשׁ לְךָ יִתְרוֹן בַּמִּתּוֹן
וּטוֹב תִּהְיֶה בַּמַּחֲשָׁבוֹת לְבַבְךָ
וְדַע מַה טוֹב יְמֵי הָרָה שְׁלָמִים

שְׁנַיִם נִסְעוּ מִמַּחֲנוֹתֶם
וְהִגִּיעַ מְהֵלֶךְ אִמֵּךְ לְחַפְצוֹ
בְּמָרֶם יַעֲלֶה בְּנֶפֶס הַיְעוּף

וַיַּחֲלֵ אֶת תְּשׁוּעָתוֹ מִשׁוֹכָה
לְמַחֲלָה אֶךְ בַּתּוֹחַלְתוֹ אֲרוּכָה
וְאִתּוֹ הִיא שְׁמוּרָה וְעָרוּכָה

וְאֵל תִּרְכַּב לְךָ עַל עֵב מִהִירוֹ
בְּתָם יִשָּׁר וְיִתְהַלֵּךְ בִּישׁוּרוֹת
הַיִּנְצֵל וְאִם יֵצֵא לְחַכּוֹת

וְלִמָּה תִּהְיוּם מְגֹדֵל בְּנִיתוֹ
עֲדֵי תִבִּישׁ בְּרֵאשׁוֹ אַחֲרִיתוֹ
וְאִזּוֹ יוֹצִיא לְךָ פְּרִיּוֹ בַּעֲתוֹ

לְמַעַן אַחֲרִיָּה אֵין חֲרָמָה
יְמֵי מַסְפֵּר בְּמַעֲשֵׂי אוֹ בְּמַכְשָׁא
וְאִם תֵּאֵיץ בְּלִדְתָהּ לְעַלְמָה

וְהַחֲזִיקוּ בְּדֶרֶךְ אֲוִרְחוֹתֶם
וְהִרְץ מַעֲדוֹ רַגְלֵיּוֹ בְּלַכְתֶּם
וְיֵאבֵר נֶיץ בְּאֵין אַבְרָה וְיִתֵּם

י. שַׁעַר הַכְּבָדוֹת.

לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עָרַב וּבִקֵּר
בְּצַדֵּק וְאִמֵּת אֶךְ לֹא בְּשִׁקֵּר
תִּפְלֵם מַעֲגָלוֹת רַגְלֶךָ וְהוֹקֵר

וְרֵאָה הָאֵל וְהִיכְלוּ תִבְקֵר
וְתִתְנַהֵג לְבַקֵּר אֶת יִרְאוֹ
וּמִבֵּית רַעַךְ חֶחֶק וּמִשְׁפָּט

שָׁבָה דוּמָם וְאֵל תְּרַבֵּה דְבָרִים
בְּלִכְתֹּךְ אַטּוּ וְאֵל תְּקַל אֲשׁוּרִים
וּלְשׁוֹב תְּהִיָּה קַל כְּנִשְׂרִים

יְהִי נַחֲשֵׁב וְהִנּוּ לְכַבְדוֹת
בְּהַתְמִידֶךָ וְזֹאת אוֹת לְךָ וְעֵדוֹת
וְאִם נִעְצָר יִבְקָשׁוּהוּ בַּהוֹדוֹת

וְלֹא יִכְבֵּד וְלֹא יִהְיֶה לְמִשְׁא
אֲכֹל הַרְבּוֹת דְּבִשׁ קוֹ וּמְבוֹסָה
לְמַעַן הִיא כְּיוֹמִים מְכֻסָּה

לְבַקֵּר לוֹ בְּשִׂמְחָתוֹ וְאִבְלוֹ
לְהַקְלֵל לוֹ בְּמִשְׁאוֹ וְעָלוֹ
בְּקַלְקוּלוֹ וְאֵל תִּשָּׁב לְמוֹלוֹ

וְאֵל תִּתְמִיד לְבַקֵּר בֵּית חֲבֵרְתוֹ
וְגַם אִם הִיא מְאַמְצַת בְּדָתוֹ
עָלֶי נְדִיב לְהַכְזִיב אֶת אִמְתוֹ

לְמַעַן כִּי בְּבִקּוֹר יִשׁ תַּעֲלֶה
וְשֵׁם תְּהִיָּה עִמִּידֶתְךָ נִקְלָה
וְטוֹב אִם בְּעֵדוֹ תִּשָּׂא תַּפְלָה

בְּמֵאזְנִים וּפְלִם בְּעֵלוֹתָם
וְנִפְשֶׁךָ עַל שִׁפְתֶיךָ בְּצִאתָם
בְּמִלִּיךָ וְלֹא תוֹכֵל שְׂאתָם

בְּמֵאזְנִים וּפְלִם בְּעֵלוֹתָהּ
אֲשֶׁר יִכְבֵּד בְּלֵב שִׁקְרָה יִשְׂאתָהּ
מִטִּיל בְּרוּל וְעוֹפֶרֶת דְּמוֹתָהּ

בְּבִקְרֶךָ פָּנֵי מֶלֶךְ וְשָׂרִים
וְיִשִׁית בְּקוֹרְךָ נִכּוֹן לְעֵתִים
וּפְרַסְתָּ רִגְלֶךָ תְּשִׁית נַחוּשָׁה

וְדַע כִּי הַמְבַקֵּר יוֹם בְּיוֹם לֹא
וּמָה יִקָּר מֵאֵד אִם לֹא תִבְקֵר
מִטֵּר גִּשְׁמִים יִקְוֶצוּן בּוֹ בְּהַתְמִיד

רְאוּ מָה טוֹב לְבַקֵּר לְרִגְעִים
וְאִם נִרְאָה לְךָ בְּקוֹר נְעִימוֹת
בְּהַתְחַדֵּשׁ לְבִנְיָה יִשׁ לְבִרְךָ

רְאֵה מָה טוֹב וְיִזְמָה נְעִים לְרִיעַ
וְכּוֹף צוֹאֵרֶךָ תִּתְמִיד לְנִגְדוֹ
וְהַתְנַכֵּר וְלֹא תֵאֵיץ לְבַקֵּר

תִּבְקֵר רֵעֶךָ הַנְּאֻמָּן לְךָ
וְאִם אַתָּה בִּירְאָתָה אֵל מִיֶּסֶד
לְמַעַן כִּי שִׁפְתָה נִבֵּל תִּשְׁקֵר

לְכֵה פֶּעַם לְבַקֵּר אִישׁ בְּמַחֲלָה
וְיִשִׁית מַחֲסוֹם לְפִיךָ וְהַלּוֹךְ אַטּוּ
וְאִם יִכְבֵּד בַּחֲלוּיֹהוּ אֵל תִּבְקֵר

וְדַע כִּי הַדְּבָרִים הֵם כְּבָדִים
וְלֹא תַחֲשׁוֹב לְהַקְלֵל בָּם לְבַבְךָ
וְאִיךְ תִּכְבֵּד לְיַגַּע אֶת אַחֲרֵים

שְׂאֵלֶךָ עָלֶי מִשְׁקַל כְּבָדוֹת
אֲמֹר לָהֶם תִּשׁוּבָה הַנְּכֹחָה
וְאִם תְּהִיָּה כְּמוֹיֵן הָרִים נִקְלָה

יח. שַׁעַר הָאֱהָבָה וְהַחֲבֵרָה.

וִירְאָתוֹ בְּתוֹךְ לְבָבְךָ נְטוּעָה
וְכֵן חֲבֵרְתָה יִרְאוּ לְךָ לְרִיעָה
בְּאֱהָבַת הָאִמְתָּה עַל חֵיק נִקּוּעָה

יִרְאֵה הָאֵל וְיִשִׁית אֶת אֱהָבָתוֹ
וְאֲהָבָתְךָ לְךָ גַּם אֶת יִרְאוּ
הַתְּמַצָּא אֲנוּשׁ יִרְאֵה מִכַּעֲט

וחברתו תהי אתך שמורה
ובמאודך בעת צריך לעזרה
והיא תָּבֵה מַפְאֶרֶת לַחֲבֵרָה

בעתו ממך או כל הנאות
יהי נסתר ויבוא מחבואות
ומה היא לך לחלקת מחמאות

והנה טוב לְשִׁמְרָה אֲדוּבָתָם
ושגגתם כאילו לא ראיתם
אשר הפריד ואם יחיו במותם

בעוד עמך לך הם כעבדים
בני חורים ושדים ונגידים
ובנמולות אמונות וחסדים.

אהוב את רַעַךְ הַנֶּאֱמָן לְךָ
והתנדב לך אליו בנפשך
וזאת היא אהבת כל הנדיבים

אשר אוהב לך לַקָּה צִרְכֵי
ויום נמצא לך צֶדֶק בנפשו
פרעו וסור מאהבתו

קנות האוהבים קנין אמונות
והעלם עינך מכל זדונים
היוכל לחבור יוצר חרסיו

התקנה לך לשרותך עבדים
ולמה לא תהי קונה לנפשך
במתק חכך ולשון נעימות

נשלם ספר יסוד היראה

שבח לאל אשר בכבודו לעמו נגלה ונראה.